מפניני הפרשה - מאמר

כוחה של נתינה

כששלמה המלך בנה את בית המקדש וחנכו, אמר בתפילתו: "הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך (לא יכילוך), אף כי הבית הזה". הקב"ה מלוא כל הארץ כבודו - "השמים כסאי והארץ הדום רגלי", והוא צמצם כביכול את שכינתו לשכון במשכן ובית המקדש, וקראם בשם: "ביתו". נשאלת השאלה: הן לה' הארץ ומלואה, תבל ויושבי זה. אם עלה רצון מלפניו לשרות שכינתו במשכן, יכול היה לבנותו במאמרו, כבריאת השמים והארץ וכל צבאם.

כמו כן, בגמרא מסופר על תלמידו של רבי יוחנן, שזכה וראה מלאכי מרום מסתתים אבנים וקרות ענקיות, שייקבעו בחומת ירושלים שלעתיד לבוא. אם כן, מדוע הורה הקב"ה לבנות את משכנו מעצים פשוטים ולא יצרו מאותן אבנים יקרות? מדוע ציווה לערוך מגבית ולקבץ שקל ושקל, לזהב שיספיק רק כדי ציפוי כדי ציפוי הקורות והבריחים, ציפוי השולם והמזהב?

נראה להשיב על כך התשובה פשוטה, ויסודית ונקדים ונפתח בסיפור. שמובא בקונטרס החסד של הרב אליהו דסלר זצ"ל. משפחה מאושרת גרה בפולין שלפני השואה, כשפרצה המלחמה ופולין נכבשה ובאו הנאצים יש"ו לבצע את מזימתם, להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, החליטה המשפחה הקטנה שהאב ובנו יימלטו וינסו לעבור את הגבול והאם תסתתר אצל המכרים, וכאשר הנסיבות יאפשרו זאת תשוב המשפחה ותתאחד.

קשה לתאר את כאב הפרידה ברגע ההתנתקות של האם האוהבת מבנה יחידה אותו אהבה כנפשה ומבעלה, בלי שתדע האם תשוב לראותם. האב נדר בדרכים מסוכנות, הרף את נפשו עם בנו יחידו, עד שהגיע לאנגליה, שם הכירו הרב אליהו דסלר זצ"ל שהיה ראש ישיבת גייטסהד. בתום המלחמה חיפש האב את אשתו, לאושרו, מצאה בריאה ושלימה בבית מכרים נוכרים. בתום הפגישה המרגשת בה סיפרה לבעלה כיצד חשבה כל העת על הרגע הנכסף, בו תוכל לחבק את בנה יחידה. יצאה עם בעלה לאנגליה, והמשפחה שבה והתאחדה. כאן, מספר הרב אליהו דסלר, אירע דבר מוזר. לפני המלחמה הייתה האם קשורה בבן באהבת נפש נפלאה, והאב – כדרכם של אבות – היה עסוק בפרנסת הבית. עתה, היה האב קשור לבן באופן מופלא ואילו היחסים בין האם לבנה היו מסוייגים. מה פשר הדבר, מה קרה כאן?

הסביר הרב: רגילים לחשוב, שאהבה מעוררת רצון לתת ולהעניק, וזה נכון. אבל זה פועל גם בכיוון ההפוך: הנתינה וההענקה גורמות להעמקת הקשר, ומביאות לאהבה ולחיבה. לפני המלחמה טיפלה האם בבנה, נתנה והעניקה, והאהבה התעצמה. בשנים האחרונות בהם הייתה מנותקת מבנה. אמנם, לא פסקה מלהתגעגע ולחשוב עליו, אבל האב הוא שנתן, הוא שטיפל בבן, האכיל וגונן עליו. והמעשים משפיעים יותר מכל הגעגועים שבעולם!

לפיכך לא העסיק הקדוש ברוך הוא מלאכים בבניין המשכן, ולא בנה אותו יש מאין במאמרו. לפיכך הורה לנו לעסוק בבניינו, לבנותו מתרומתנו, מכספינו. ביודעו כי בכך יתחזק יותר יגבר הקשר בינינו לבית המקדש, הקשר בינינו להשארת השכינה!

והדברים נכונים גם במישור החברתי והמשפחתי אם רוצים לחזק את הקשר בין חברים, אם מבקשים לחשל את ההרמוניה במשפחה. הדרך הבטוחה ואולי היחיד, היא: לתת, להעניק. להקל על השני, למלאות את משאלותיו. ובכך מקבלים יותר מאשר נותנים. מקבלים בהעמקת הקשר והגברת הזיקה!

בין אדם לחבירו

ראוי שמחברי ספרים אשר מצטטים הלכות או מוסר מהתלמוד וכן מחברי ספרים בתחומי מדע שונים, שיציינו היטב את המקור אותו הם מצטטים: את שם הספר את הדף או הסימן והסעיף שציטטו משם, מפני שפעמים רבות הקורא בספר מעוניין לראות את המקור ונלאה למצוא את המקום.

כמו כן טוב שדיירי בנין מגורים, ידאגו שיהיה שילוט ברור המציין את הרחוב ומספר הבית. שילוט זה נצרך מאד לאנשים זרים המחפשים את אותו רחוב או בנין אותו הם מחפשים.

שואל ומשיב

שאלה: מהו מקור המנהג לגמור את ההלל בברכה בליל פסח לפני הסדר, והאם המנהג גם לנשים?

תשובה: בתוספתא פרק ג' – סוכה, הובא "שמונה עשר יום ולילה אחד קוראים בהם את ההלל ואלו הם: שמונת ימי חג הסוכות, שמונת ימי חנוכה, יום טוב ראשון של פסח ולילו, ויום טוב של עצרת", וכן הובא בירושלמי סוכה פרק ד', וכן במסכת סופרים פרק כ', ומסיים שם "ומצווה מן המובחר לקרות את ההלל בנעימה, לקיים מה שנאמר ונרננה שמו יחדיו". לגבי מסכת ערכין יש גירסה "...ויום טוב ראשון של פסח ולילו", ויש "יום טוב ראשון של פסח".

בטור סימן תע"ג כתב "ומה טוב ומה נעים המנהג שנוהגים, לקרות ההלל בציבור בבית הכנסת בליל פסח בברכה ויש לו סמך במסכת סופרים", קריאת ההלל זו הובאה גם בסמ"ג, בספר המכתם, באורחות חיים, ועוד.

מרן בשו"ע סימן תפז כתב "בלילה ראשון של פסח גומרים את ההלל בציבור בבית הכנסת בברכה תחילה וסוף..." ובהגהה כתב "ואין אנו נוהגים כן, כי אין אנו גומרים ההלל בלילה בבית הכנסת כלל". מנהג קריאת ההלל בליל ראשון של פסח בבית הכנסת פשט בארץ ישראל בתפוצות המזרח, וגם בקרב חלק מקהילות אשכנז.

המקור לומר הלל בליל פסח היא עפ"י האמור בירושלמי פסחים ה' "אמר רבי לוי, נתן הקב"ה כוח בקולו של פרעה בלילה ההוא, והיה מהלך בכל ארץ מצרים, והיה אומר – קומו צאו מתוך עמי לשעבר הייתם עבדי פרעה, מכאן ואילך אתם עבדי ה'- באותה שעה פתחו ואמרו – הללויה הללו עבדי ה'" ובכל דור חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים.

לפי האמור נראה שגם נשים חייבות באמירת הלל, מפני שאף הן היו באותו הנס, כפי שהובא במסכת פסחים "נשים חייבות בארבע כוסות מפני שאף הן היו באותו הנס וכן הסכימו להלכה גדולי הפוסקים האחרונים.

סיכום: המנהג של אמירת ההלל בליל פסח בבית הכנסת בברכה, פשט בכל קהילות הספרדים רבים מפוסקי אשכנז שיבחו ועודדו לקיים מנהג זה.. גם נשות הספרדים ינהגו מנהג זה, וישאו ברכה מאת ה'. (יחווה דעת ה' לד)

מפניני הפרשה - רעיון

חושב למעשה

"**ויבאו כל איש אשר נשאו לבו, וכל אשר נדבה רוחו אותו הביאו את תרומת ה'**..." (לה' כא') למה הכוונה "**נשאו ליבו**"?

הרמב"ן מבאר שהכוונה היא: על החכמים העושים במלאכה יאמר כן, כי לא מצאנו על המתנדבים נשיאות לב, אבל יזכיר בהם נדיבות. וטעם אשר נשאו לבו, לקרבה אל המלאכה, כי לא היה בהם שלמד את המלאכות האלה ממלמד, או מי שאימן בהן ידיו כלל, אבל מצא בטבעו שידע לעשות כן, ויגבה לבו בדרכי ה' לבא לפני משה לאמר לו אני אעשה כל אשר אדני דובר.

עוד נראה לומר שיש בפסוק זה מסר חשוב לחיים. ניסיון החיים מורה, שלעיתים רבות קיים מרחק רב בין המחשבה למעשה, בין גילויי רצון הטוב לבין להגשמת הדברים. הרבה רצונות טובים מתנדפים לפני שהם יוצאים אל הפועל, והרבה אנשים נושאים בקרבם מחשבות נעלות, אך לכלל מעשה אינם מגיעים.

משום כך מספרת לנו התורה, כי בתרומת המשכן הייתה המציאות שונה בתכלית, ו"**כל איש אשר נשאו לבו, וכל אשר נדבה רוחו אותו**" - כל מי שגילה רצונו לנדב דבר- מה למלאכת המשכן - לא נשאר בתחומי המחשבה והרצון, אלא כולם "**הביאו את תרומת ה'**".

כל אדם מישראל הוציא את מחשבתו הטובה, אל הפועל ובזה נעשה שותף למעשה הגדול של הקמת מקדש והשראת שכינה בקרב ישראל.

רעיון זה ניתן ללמוד גם מדברי הבעש"ט על פסוק זה: החכמה האמיתית היא חכמת העשייה: **קום ועשה!** - זה הכלל החכמה הכי גדולה מכל החכמות היא לקום ולעשות "את כל אשר צווה ה'" לא להשאירם בגדר מחשבות טובות ולעשותם בשלמות ובלי שום חכמות.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

ר' ציון מאיר בן חנינה מור יוסף ע"ה

יעקב (קובי) בן אביבה בן סדון ע"ה | שלמה בן רחל תורג'מן ז"ל | ז'קלין בת אסתר אדרי ע"ה | אימי רחל בת ליזה בוחניק ע"ה

יצחק בן תקוה מאירי ז"ל | סמ"ר עומר בן תהילה ון גלדר הי"ד | שרה בת מרים כהן ז"ל | נוסרת בת אסתר טבאשנדגן ז"ל

ר' אבאשלום יעקב בן זלפה וחייא ז"ל | חיה מרים בת יוסף ושרה בורוכוב ז"ל

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

יפה סופיה בת שרה בתיה מאירי ז"ל

בס"ד כד' לחודש אדר ה'תשפ"ו
שנה שלושים ואחת גליון מספר 25
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת ויקהל פקודי
שבת מברכין ופרשת החודש
מפטירים

"כה אמר ה' רב לכם"
(יחזקאל פרק מה' - ט')

חשמונאים (שעון חורף)

כניסת השבת: 17:28
יציאת השבת: 18:26
זמן רבנו תם: 18:59

מהלכות פסח – כשרות המצרכים עפ"י שו"ע ופוסקים אחרונים

כשרות מצרכי המזון לפסח כללים

בגיליון זה נפרט מספר עקרונות ויסודות, הקשורים לכשרות מצרכי המזון לפסח. ברור הדבר שהיריעה קצרה ולא נוכל לפרט את כל ההלכות, ולכן נביא מספר עקרונות חשובים הנוגעים לכשרות מוצרים לפסח.

חשוב להדגיש שאעפ"י שיש מחמירים בעניין כשרות המצרכים לפסח בכמה וכמה חומרות, אך את הצנועים חוכמה להחמיר בתוך ביתם. ולכן אדם שהגיע להוראה, עליו להורות על פי הדין דווקא, וכן אין לו להורות לספרדי להחמיר נגד דעת מרן, גם בהלכות פסח.

כמו כן נדגיש, כי יש להקפיד על קנית מוצרים בעלי השגחה על הכשרות מגופים מוסמכים לאשר כשרות, כשעדות ההשגחה מוטבעת באריזה ולא להסתפק במדבקות חיצוניות, וכן אין להסתפק בהטבעה של "כשר לפסח", אלא צריך שיוטבע על האריזה "כשר לפסח תשע"ז בהשגחת...".

עוד יש להדגיש, כי טכנולוגיית המזון בזמן הזה מורכבת, ותהליך יצור המזון נעשה שימוש בחומרי טעם וריח וכדומה, לדוגמא בתעשיית הבשר מוחדרים לבשר מים עם חומרים נלווים, לכן אין להסתמך על ידע כללי בתחום המזון, ולהקפיד על אישור השגחת כשרות לפסח בכל המוצרים.

אורז וקטניות

א. אורז וקטניות אינם חמץ כלל. מרן בשו"ע פסק להתיר אכילת אורז וקטניות בפסח, בתנאי שלפני פסח בודקים אותם היטב מתערובת חיטים, לכן יש לבדוק היטב את האורז והקטניות, שלש פעמים. עם כל זאת יש לציין כי חלק מיהדות צפון אפריקה נהגו להימנע מאכילת אורז בפסח, וחלק נהגו להימנע מאכילת מספר סוגי קטניות יבשות.

ב. הרמ"א בהגה בשו"ע והפוסקים האשכנזים האחרונים אסרו אכילת אורז וקטניות בפסח מחשש שיש בהם תערובת חיטים ולא סמכו על הבדיקה וכן מחשש למעין 'מראית' מפני שבקמח אורז וכדומה מכינים מיני לחם והרואה זאת יכול לטעות ולהיכשל בהכנת לחם ממיני דגן. עם כל זאת מותר לאשכנזים להשתמש באורז וקטניות ברשותם במשך פסח.

ג. ספרדי שנהג איסור אכילת אורז וקטניות בהיותו סמוך על שולחן אביו, ואחר שהתחתן ואינו סמוך על שולחן אביו, רוצה לנהוג על פי מרן השו"ע המתיר אורז וקטניות, מותר לו לשנות את מנהגו ללא התרת נדרים, אך רצוי שיעשה התרת נדרים.

ד. אשכנזייה שנשואה לספרדי, רשאית לשנות את מנהגה ולהתיר אכילת אורז וקטניות, ונכון שתעשה התרת נדרים.

ה. אשכנזי המתארח אצל ספרדי, רשאי לאכול תבשיל שאינו מכיל אורז וקטניות, אך בושל בכלי של בעל הבית הנוהג היתר באורז וקטניות.

ו. אין להכשיל אדם בדברים שהוא נוהג בהם איסור, אפילו אם הוא נוהג זאת בתורת חומרה בלבד.

הרטבת מצות בפסח - שרויה

ז. בפסח מותר להרטיב מצות במים ושאר משקים – 'שרויה'. ומותר לטחון ולעשות סופגניות או עוגיות מקמח מצה, מפני שאין החמצה אחר אפיה. ומנהג חסידי חב"ד והלק מחסידויות אחרות להחמיר בזה.

חמץ לפני פסח בטל בשישים

ח. חמץ לפני פסח בטל בשישים, בתנאי שאינו "המעמיד" את התבשיל.

ט. לספרדים חמץ זה אינו חוזר ונעור בפסח, בין בתערובת יבש בלח ובין תערובת לח בלח. אין לספרדים להחמיר בדין חוזר וניעור, ויש להורות כדעת מרן בזה, וכן מנהג ירושלים, בין בטעמו ובין בממשו. האשכנזים מחמירים בזה, בתערובת בממשו, ומקילים בתערובת בטעמו.

י. חמץ שנתערב לח בלח לפני פסח, ואין שישים כנגד החמץ, יש מקילים להוסיף עליו לשישים כדי לבטלו לפני פסח, ואז אינו חוזר וניעור.

יא. תבשיל שנמצאה בו חיטה מבוקעת לפני פסח יש להוציא את החיטה וטעם החיטה בטל בשישים ומותר. אם החיטה נמצאה בפסח התבשיל אסור והכלי דורש הגעלה, עם כל זאת מותר למכור התבשיל לגוי.

פירות יבשים, קליות ואגוזים

יב. פירות יבשים, קליות ואגוזים מותרים בפסח. אולם יש להדגיש שאם קונים אותם קלויים יש לוודא כי קיום כשרות כדין על גבי האריזה, זאת מאחר וקיים חשש ממשי לשימוש בקמח לצורך ייבוש הפרות או דיבוק המלח ויש מהאשכנזים שמחמירים בזה.

נותן טעם לפגם

יג. נותן טעם לפגם מותר, אפילו נתערב בפסח, לכן מותר להשתמש בחומרי ניקוי, משחות כלים וכדומה, שלא נזהרו בהם מתערובת חמץ, מפני שאינם ראויים לאכילה, עם כל זה, אם מצויים תכשירים כשרים לפסח ואין שום פער בין מחירם למחיר אלו שאין להם הכשר לפסח, טוב לקנותם, ומנהג חלק מהאשכנזים להחמיר בזה.

מי פירות

יד. מרן בשו"ע פסק להלכה שמי פירות אינם מחמיצים. לכן מצה עשירה העשויה מקמח למצות שנילוש ביין, דבש, שמן וכדומה מותרת באכילה לספרדים. הרמ"א בשו"ע פסק לאסור בזה ולכן לאשכנזים מצה עשירה כנ"ל אסורה, ובמקום צורך יש לעשות שאלת חכם.

טו. יש להעיר כי לגבי המצה העשירה המשווקת כיום יש מחלוקת בין הפוסקים הספרדיים כיום, מחלוקת הנובעת מסוג מי הפירות המשמשים כיום ללישה וכן מתוספים אחרים שמוסיפים בלישת עוגיות אלו.

טז. מצה עשירה העשויה מקמח מצות, כלומר קמח ממצות שטחנו אותם ונילוש במי פירות, יין דבש שמן וכדומה מותרת גם לאשכנזים.

פינת העורך

"אלה פקודי המשכן משכן העדות" (פרק לח' פסוק כא') מדוע מודגש שהמשכן היה 'משכן העדות'? כתב רבינו בחיי, שהדבר בא ללמדנו עיקר חשוב לחיים והוא - המשכן היה בו הכל: ממנו שפע הפרנסה.

באמצעות השולחן עם לחם הפנים, החכמה, באמצעות המנורה הטהורה, והקדושה באמצעות מזבח הזהב מזבח הקטורת. אבל מה העיקר בו? - העיקר בו הם: העדות - לוחות הברית. על שמם הוא קרוי: "משכן העדות". ללמדנו, כי העיקר הוא לימוד התורה וקיומה!

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לזוג הצעיר זאב ומאי גלר הי"ו לרגל נישואיהם.
ברכות להם ולכל משפחותיהם הי"ו

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיזכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לבחור היקר מתנאל סורוצקין הי"ו בן פנינה ואורן סורוצקין הי"ו ולכל בני משפחתו לרגל הגיעו למצוות.

יהי רצון שיוצר המאורות יאיר את דרכך, וישלה ברכה והצלחה בכל מעשי ידך לטובה ותזכה לעבוד את ה' בשמחה ונחת ומתוך אהבת תורה ויראת שמים ותמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

המשך - ברכה על מקום שנעשה נס לרבים/יחיד

פסיקת הרמב"ם

ופסק הרמב"ם הלכות ברכות פרק י' הלכה ט'. שיש לברך על הניסים שנעשו לעם ישראל כגון ראית מקום קריעת ים סוף וכו', וצריך לברך ברכה עם שם ומלכות "שעשה ניסים לאבותינו במקום הזה", ואם נעשה נס ליחיד הוא ויוצאי הלציו צריכים לברך ברוך שעשה לי נס במקום הזה או לאבותי.

"הרואה מקום שנעשו נסים לישראל כגון ים סוף ומעברות הירדן אומר ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שעשה נסים לאבותינו במקום הזה, וכן כל מקום שנעשו בו נסים לרבים, אבל מקום שנעשה בו נס ליחיד אותו היחיד ובנו ובן בנו מברך ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שעשה לי נס במקום הזה או שעשה נס לאבותי במקום הזה..."

פסיקת הטור

הטור בסימן ריח' פסק שיש לברך על ניסים של רבים ברכת שעשה ניסים לאבותינו במקום זה בשם ומלכות: **"הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל כגון מעברות הים ומעברות הירדן...מברך ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם, שעשה נסים לאבותינו במקום הזה, וכן בכל הברכות צריך להזכיר בהם שם ומלכות כן כתב הרמב"ם ז"ל לאפוקי מדברי הראב"ד ז"ל שכתב שאין צריכות שם ומלכות..."**

בהמשך הביא את דעת הראב"ד שרק בפעם הראשונה שרואה את מקום הנס צריך לברך, אבל בשאר הפעמים הברכה היא רשות בלבד, אבל ציין שהרא"ש חלק על כך ולדעתו בכל פעם חובה לברך אם עבר שלושים יום.

וכתב עוד הראב"ד שאין עליו חובה לברך על הנס אלא בפעם ראשונה מכאן ואילך רשות אבל א"א ז"ל כתב שכל אלו הברכות אינן אלא כשרואה אותן משלושים יום לשלושים יום ואז הם חובה כמו בפעם ראשונה ואסיקנא דאניסא דרבים כולי עלמא בעי ברוכי אניסא דיחיד איהו לחודיה בעי ברוכי..."

עוד כתב הטור כדעת הרי"ף שבנס של יחיד גם בניו צריכים לברך במקום הנס ושיש אומרים שגם כל הדורות הבאים אחריו צריכים לברך, ושיש להזכיר בברכה במקום שמברך, גם ניסים אחרים שנעשו לו: **"...ורב אלפס גורס אניסא דיחיד איהו ובריה ובר בריה בעי ברוכי וכן גורס רב האיי. ויש מפרשים לפי גירסתם לאו דוקא בן בנו אלא הוא הדין נמי כל יוצאי יריכו מברכין ברוך שעשה נס לאבותינו במקום הזה". "כתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל מי שנעשו לו נסים הרבה בהגיעו אל אחד מהמקומות שנעשה לו נס צריך להזכיר כל שאר המקומות עמו".**

פסיקת מרן להלכה בשו"ע

מרן פסק להלכה בשו"ע בסימן ריח' סעיף א' כלשונו הטור שברכה על ניסים צריך לברך עם שם ומלכות:**"הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, כגון: מעברות הים, ומעברות הירדן, ומעברות נחלי ארנון, ואבני אלגביש של בית חורון, ואבן שבקש עוג לזרוק על ישראל, ואבן שישב עליה משה בעת מלחמת עמלק, וחומת יריחו מברך: שעשה נסים לאבותינו במקום הזה. ובין ברכה זו ובין שאר ברכות הראייה הרי הם כשאר ברכות, וכולם בהזכרת שם ומלכות".**

בסעיף ב' פסק מרן: **"על נס שנעשה לקצת ישראל כל זמן שלא נעשה לכל ישראל או רובן, ואפילו נעשה לקצת שבטים, אין מברכין עליו".**

ובסעיף ג' פסק שברכה זו חובה ומברכים רק פעם בשלושים: **"כל אלו הדברים אינם אלא כשרואה אותם משלושים לשלושים יום, ואז הם חובה כמו בפעם ראשונה".**

ובסעיף ד' פסק שבנס של יחיד לא רק בעל הנס מברך, אלא גם יוצאי ירכו מברכים. **"הרואה מקום שנעשה נס ליחיד, אינו מברך; אבל הוא עצמו מברך שעשה לי נס במקום הזה; וכל יוצאי ירכו גם כן מברכין שעשה נס לאבי במקום הזה".**

ובסעיף ה' פסק שמי שנעשה לו יותר מנס אחד, במקום שמברך על הנס שאירע לו באותו מקום, צריך להזכיר גם את כל הניסים האחרים שנעשו לו: **"מי שנעשה לו נסים הרבה, בהגיעו לאחד מכל המקומות שנעשה לו נס צריך להזכיר כל שאר המקומות ויכלול כולם בברכה אחת".**

משנה ברורה

המשנה ברורה בסימן ריח' ס"ק ז' חילק בין נס של רבים, שמברכים רק כשרואים את המקום ממש, או את הדבר שנעשה בו הנס, לנס של יחיד גם אם אינו נמצא במקום המדויק שנעשה הנס בכל זאת מברך שעשה לי נס במקום הזה בשם ומלכות: **"...כתב המגן אברהם לכאורה משמע דדוקא הנך וכדומה, שניכר הנס מתוך המקום (פירוש שבראותנו מעברות הים נזכרים אנחנו שהמים אלו נחצו לגזרים וכן בירדן היה נס במים גופא כדכתיב בקרא וכן אבני אלגביש יודעים אנו שאלו הם האבנים שבהם נעשה הנס) אבל בלאו הכי כגון בבואנו סמוך לירושלים שקרה שם נס בעת מלחמת סנחריב שיצא מלאך ה' והמית כל המחנה אין מברכין על כגון זה שעשה נסים שאין הנס ניכר מתוך המקום (פירוש אף על גב שאפשר לכוין מקום שנעשה הנס אעפ"כ אין הנס ניכר שהרי לא בגוף האדמה נעשה הנס) מיהו על נס שלו אפילו אין ניכר מתוך המקום כל שמגיע למקום ששם קרה הנס מברך".**

פסיקת מרן להלכה בשו"ע

מרן פסק להלכה בשו"ע בסימן ריח' סעיף ט' שעל נס ליחיד שאינו יוצא מגדרי הטבע והוא כמנהגו של עולם, הנכון הוא לברך על נס זה בלי שם ומלכות: **"יש אומרים שאינו מברך על נס אלא בנס שהוא יוצא ממנהג העולם, אבל נס שהוא מנהג העולם ותולדתו, כגון שבאו גנבים בלילה ובא לידי סכנה וניצול וכיוצא בזה, אינו חייב לברך, ויש חולק, וטוב לברך בלא הזכרת שם ומלכות".**

חזון עובדיה

כך כתב גם בספר חזון עובדיה טו' בשבט וברכות בעמודים שלח' שלט' סעי' א', שעל נס ליחיד שאינו יוצא מגדרי הטבע, כגון אדם שבאו לו גנבים וניצל או אדם שירו בו ולא פגעו בו וניצל אינו מברך "שעשה לי נס במקום הזה" (הערה: נראה שכוונתו שאינו מברך בשם ומלכות): **"...אבל על נס שהוא ממנהג העולם כגון שבאו עליו גנבים בלילה ובא לידי סכנה, או שירו עליו יריות ולא פגעו בו, אינו מברך "שעשה לי נס""**.

משנה ברורה

במשנה ברורה בס"ק לב' כתב שליחיד שנעשה נס, מעבר לברכה "שעשה לי נס במקום הזה", הנכון הוא שיוסיף הודאה לה' בנתינת צדקה לעניים, ואם יכול, טוב גם שיתקן דבר לטובת הרבים במקום מגוריו: **"...כתבו האחרונים מי שנעשה לו נס יש לו להפריש לצדקה כפי השגת ידו ויחלק ללומדי תורה ויאמר הריני נותן זה לצדקה ויהי רצון שיהא נחשב במקום תודה שהייתי חייב בזמן המקדש וראוי לומר פרשת תודה. וטוב וראוי לו לתקן איזה צרכי רבים בעיר ובכל שנה ביום הזה יתבודד להודות לה' יתברך ולשמוח ולספר חסדו".**

פסקי תשובות

בספר פסקי תשובות בסימן ריח' אות ב' כתב לגבי המקום בו נעשה הנס, שהאדם לא צריך לעמוד באותו מקום שנעשה הנס בדיוק אלא אפילו אם רואה מרחוק יברך, אפילו אם רואה את המקום ע"י משקפת: **"ואין צריך לעמוד ממש באותו מקום שנעשה הנס, אלא אפילו רואהו מרחוק אך רואהו ראיה ברורה ובהירה, ג"כ יכול לברך שעשה וכו' במקום הזה (שרואה). ויש אומרים שאף אם הראיה על ידי משקפת ג"כ יכול לברך, אם כי לכתחילה טוב שיהיה ממש במקום ההוא וישתחוה וישבח ויודה להשם יתברך על ניסיו וחסדיו".**

תהילת ה' ידבר פי – ביאור על ספר תהלים

ביאור ופירוש על ספר תהלים – עפ"י מלבי"ם ועוד

בתהלים פרק ב' פסוק ט': "**תרעם בשבט ברזל ככלי יוצר תנפצם**" ביאר מלבי"ם שהקב"ה אומר לעם ישראל שניתנת להם הרשות לרצוץ את הגויים שקמו על ה' – על עם ישראל בשבט ברזל, והם יהיו ככלי יוצר המוכן לקבל הניפוץ והשבירה לגמרי – כלומר הרשה גם להכריתם ולהאבידם לגמרי.

את פסוק י': "**ועתה מלכים השכילו הוסרו שפטי ארץ**" – מבאר מלבי"ם שעם ישראל שקיבל את רשותו של הקב"ה לרצוץ את הגויים שקמו עליהן פונה לגויים לתקן את דרכיהם ובכך ימנעו מאבדון: "**ועתה, רוצה לומר אחר שה' הרשה אותי ע"ז וכל ממלכות הארץ נתן בידי, ורק אם אשאל אכריתם ויאבדו, א"כ למה תמרדו ותמתינו עד עת שתאבדו, טוב שתשכילו עתה. השכילו הוסרו ר"ל השכילו זאת מצד הערת השכל וקבלו זאת מאהבה, או עכ"פ הוסרו מצד המוסר ויראת העונש העתיד לבא עליכם, ומצד זה**".

פסוק יא': "**עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה**" – הוא המשך הפניה לאומות העולם שיתקנו את דרכם, כדי שסופם יהיה טוב והרעדה תהפך לגילה: "**עבדו את ה' ביראה, ובזה תרויחו שלבסוף תגילו ברעדה הזאת שחרדתם ויראתם מן העונש. מפרש דבריו, נגד מה שאמר עבדו את ה' במה תעבדו את ה'?**"

את הפסוק האחרון פסוק יב': "**נשקו בר פן יאנף ותאבדו דרך כי יבער כמעט אפו אשרי כל חוסי בו**" מבאר מלבי"ם כסיום הפניה לאומות העולם "**נשקו בר**" - שיתחברו למבורר מאת ה'. פירוש אחר "**נשקו בר**" – שיהיו היו כמוץ הנושב וסובב את הבר והדגן, ולא כמוץ אשר תדפנו רוח.

"**נשקו בר, התחברו אל המבורר מאת ה', שבמה שתעבדו עבודת המלך משיח ה' ידמה כאילו אתם עובדים את ה'. וגם אמר נשקו בר, היו כמוץ הנושק וסובב את הבר והדגן, כל תהיו כמוץ אשר תדפנו רוח. לכן תפס מילת בר שהוראתו תאומית על המבורר והנבחר ועל הבר והדגן, ונגד מה שאמר ביראה, מפרש ממה יתיראו? פן יאנף ה' (הנזכר בכתוב הקודם) ותאבדו דרך כי יבער כמעט אפו, רוצה לומר אחר שרק במעט שיבער אפו תאבדו דרך, כמ"ש ודרך רשעים תאבד, וכ"ש שראוי לכם להתירא פן יאנף, שפעל אנף מורה על שמכלה חרון אפו בעונש נחרץ, ונגד מ"ש וגילו ברעדה מפרש כי אשרי כל חוסי בו ולכן תגילו אח"כ על שחסיתם בה**".

חוכמה ודרכי חיים - ביאור משלי

ביאור ופירוש על ספר משלי – עפ"י מלבי"ם ועוד

המלבי"ם כתב שמהמשלים שבספר, האדם לומד איך להתנהג בעניינים שבין אדם לחברו ובהנהגה המדינית, ושהספר מתאים ומועיל לכל סוגי בני האדם.

את פסוקים י' עד יב' מפרש מלבי"ם שזו חוכמת המוסר שאומר האב לבנו - לדוגמא שלא ילך בחבורה עם אנשים שליליים, שיכולים לפתות אותו לעשות מעשה לא קיצוני - לפגוע בבני אדם, מבלי להורגם, אלא רק לקחת את ממונם והם ישארו בחיים.

את פסוקים יג ויד' מפרש המלבי"ם שהם דרכי הפיתוי – שעל ידי זה נמצא הון יקר מכסף וזהב וכדומה, ממנו גם הוא יקבל את חלקו בגורל.

את פסוק טו': "**בני אל תלך בדרך אתם מנע רגלך מנתיבתם**". מפרש מלבי"ם שבפסוק זה חוזר האב אל בנו ומזהירו לא לבתפתות אליהם ולא ללכת איתם לא במסלול הראשי שלהם ולא בנתיבית הצדדיים, ומוסיף, שלא רק להימנע מללכת איתם, אלא לגמרי להימנע מלהיות במחיצתם.

"**בני אל תלך בדרך אתם, דרך הוא הדרך הגדול הקבוע לרבים, והנתיבות הם של יחידים, ומוסיף שלא לבד שלא תלך אתם בדרך הגדול שלהם הקבוע לכולם, כי גם אל תלך בנתיבתם, בנתיב שהולך בו יחיד מהם.**

וגם מוסיף שלא לבד שלא תלך אתם בצוותא חדא, כי גם אם הם אין הולכים שם מנע רגלך שלא תלך בנתיב שהלך בו יחיד מהם, כי הם ירצחו גם אותך:

את פסוק טז': **כי רגליהם לרע ירוצו וימהרו לשפך דם**" מפרש מלבי"ם שאותם אנשים הם רצים אל הרע – ומתחיל להסביר לגבי גזל שהוא דבר שבקלות ניתן להסביר את הרוע שבו וזה לא נעצר שם ומגיע עד לרצח, ועוד שמי שמחיל להיות בחברתם קשה לו להימלט מהם.

"**כי רגליהם לרע ירוצו, האב מודיע לבנו הקטן שידע שכל מה שרצים הוא לרע כי הגזל הוא דבר רע, (בזה יתחיל האב ללמד את בנו בדבר שיבין בקל בשכלו, ומוסיף להסביר לו כי) חוץ ממה שהוא דבר רע ירצחו גם אותך, כי ימהרו לשפך דם, (וגם כל תחשוב שבתוך כך תשמט מידם, כי ימהרו לזה)**".

שאלות לגיל הרך (כיתות א' עד ג')

1. האם בני ישראל תרמו מספיק כדי לבנות את המשכן וכליו?

א. כן, אפילו יותר. ב. כן, אך רק אחרי שמשה הפציר בהם.

ג. לא, את השאר השלים משה. ד. לא, ולכן עשו משכן קטן יותר.

2. מי בעיקר עסק בבניית המשכן וכליו?

א. משה רבנו. ב. בצלאל ואהליאב.

ג. משה רבנו ומשרתו יהושע. ד. כל ישראל עסקו בזה באותה מידה.

3. סמן את התשובה בה מופיעה אבן שלא הייתה בחושן.

א. אֹדֶם פִּטְדָה וּבָרֶקֶת. ב. פְּנִינָה סַפִּיר וְיָהֲלֹם.

ג. תַּרְשִׁישׁ שֹׁהַם וְיָשְׁפֵה. ד. לֶשֶׁם שְׁבוֹ וְאַחְלָמָה.

שאלה עפ"י פירוש ספורנו - כיתות ו' עד ח'

7. למה הכוונה "אַל יַעֲשׂוּ עוֹד מְלָאכָה לִתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ..." (פרק לו')?

א. לא להביא עוד תרומות כמו בפרק וזהב. ב. לא להביא תרומות בשבת.

ג. לא לעשות עוד מלאכה כמו טוויה. ד. תשובות א' וג' נכונות.

שאלות עפ"י רש"י ילדי כיתות ד' עד ח'

4. "...ויברך אותם משה" (פרק לט') מה ברך אותם?

א. לרפואה שלימה. ב. לפרנסה טובה ומזומנת.

ג. שתשרה שכינה במעשה ידיהם. ד. שתשרה ברכה במעשה ידיהם.

5. "עֲשׂוּ בְּגְדֵי שָׁרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ" (פרק לט') לאיזה בגדי שרד הכוונה?

א. בגדי הכהן הגדול. ב. הבגדים לכהן הדיוט.

ג. בגדים שמכסים בהם כלי הקדש בין מסעות. ד. כל התשובות נכונות.

6. "אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶת אָהֳלוֹ וְאֶת מִכְסֵהוּ..." (פרק לה') למה הכוונה אָהֳלוֹ?

א. לאוהל הפנימי הנראה מתוך המשכן. ב. לאוהל הנראה מבחוץ.

ג. יריעות העיזים העשויים לגג המשכן. ד. לכיסויים של כלי הקודש.

שאלה עפ"י פירוש בעל הטורים - כיתות ו' עד ח'

8. "וּבְצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה" (לח') איזה מעלות היו לבצלאל?

א. חוכמה, תבונה ודעת. ב. חוכמה, תבונה וענווה.

ג. חוכמה, מראה יפה ועושר רב. ד. תבונה, שקדנות וענווה.

ברכות והודעות

מדרשת "הדרך אלייך" בחשמונאים על שם אשת החסד: אודליה פונקלר (תורג'מן) ז"ל הינה נקודת אור ביישוב פעילה בימים: ראשון, ורביעי בערב, וכן ביום רביעי בבוקר.

עמותת "דעת צדקות" נותנת שירות ללימוד תורה משמעותי של אברכי כולל "ברכת אברהם" לימי אזכרה של קרוב משפחה – נא לפנות לרב שמעון בוחניק – 050-2339941